

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту
Кафедра практичної психології та педагогіки

ЗБІРНИК ТЕЗ
V НАУКОВОГО РЕГІОНАЛЬНОГО СЕМІНАРУ
(ДО ДНЯ ПСИХОЛОГА)

ВИДАТНІ ПОСТАТІ ПСИХОЛОГІЇ: ІСТОРІЯ ТА
СУЧАСНІСТЬ

20 квітня 2018 року

Львів-2018

**ОРГАНІЗАТОР ТА ВИДАВЕЦЬ: Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності**

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: ЛДУ БЖД, вул. Клепарівська, 35, м. Львів, 79007

Контактні телефони: (032) 233-24-79, 233-14-97,

тел/факс 233-00-88

E-mail: ndr@ubgd.lviv.ua, kafedrapp@ukr.net

Збірник сформовано за матеріалами V наукового регіонального семінару до дня психолога «Видатні постаті психології: історія та сучасність», який відбувся 20 квітня 2018 року.

ЛДУ БЖД, 2018

За точність наведених фактів, економіко-статистичних та інших даних, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів. При передруковуванні матеріалів, посилання на збірник обов'язкове.

4. Bartolini, Maria Grazia Poesia e filosofia nell'Ucraina del Settecento. Motivi epicurei nel Sad božestvennych pesnej di H. S. Skovoroda [Text] / M. G. Bartolini // La poesia filosofica; ed. A. Costazza. — Milano: Cisalpino, 2007.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ВНЗ

Конівіцька Т. Я.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, аспірант

Питання формування та розвитку риторичних умінь і навичок стає все більш актуальним для професійної підготовки студентів у ВНЗ та становлення конкурентоспроможного фахівця, адже у сучасному суспільстві важливо не лише вміти знайти інформацію, а й вчасно та якісно доносити до інших, впливати та переконувати. Для цього необхідно враховувати психологічні аспекти ораторського мистецтва під час публічних виступів та спілкування загалом. Психологічна підготовка є надзвичайно важливою для оратора, оскільки знання психології дають можливість оратору не тільки проаналізувати себе, але й знайти контакт з аудиторією, вплинути на почуття і розум слухачів [1, с. 130].

Немає сумніву, що риторика та психологія перетинаються і взаємодіють у багатьох площинах: психологія вивчає почуттєво-емоційну сферу життєдіяльності людини; риторика ж виявляє інтерес до цієї чуттєво-емоційної сфери, а від уміння володіти і керувати нею суттєво залежить ефективність мисленнєво-мовленнєвої діяльності фахівця щодо переконання інших [3, с. 19]. Тому кожний компетентний психолог має добре володіти мистецтвом слова, а професійний оратор за допомогою психологічних прийомів, інструментів і методів – впливати на слухачів і доносити інформацію до аудиторії.

Розглянемо деякі психологічні чинники, що впливають на формування та розвиток риторичної компетентності у ВНЗ як невід'ємного аспекту ефективної, впливової та переконливої комунікації у суспільстві та значення їх для професійної реалізації майбутнього фахівця.

Загалом, риторичні знання і вміння є частиною загального комунікативного коду/субкоду, що відповідає за побудову комунікативних стратегій і ситуацій з естетичною домінантою [5]. Окремої уваги заслуговують такі психологічні чинники, що налаштовують на прихильне ставлення до оратора під час публічного виступу чи спілкування, зокрема:

- зовнішній вигляд (одяг, зачіска, аксесуари тощо);
- манери поведінки (поза, хода, погляд, міміка, жести);
- внутрішні якості мовця (ввічливість, впевненість, усмішка, тощо);
- вміння спілкуватися (культура спілкування, етика ділового спілкування, уміння слухати тощо).

Значною проблемою щодо вивчення риторики може бути питання некомунікабельності особистості, що проявляється у небажанні спілкуватися, зближуватися та відкриватися у спілкуванні. На заняттях із риторики варто

давати поради та проводити психофізичні вправи на подолання «ораторської лихоманки», психологічний аналіз та самоаналіз виступів студентів [1, с. 130]. Також варто застосовувати психологічні тестування, спрямовані на визначення внутрішніх якостей особистості в контексті риторики, таких як комунікабельності, маломовності чи балакучості, сором'язливості тощо, наприклад: «*Чи впевнений я собі?*», «*Який я співрозмовник?*», «*Чи відкритий я до спілкування?*» та ін. Дієвими є завдання на вирішення наявних проблем окремого студента чи всієї групи, зокрема вправи на висловлення думки щодо висловів відомих ораторів: «*Багато говорити і багато сказати не є одне й те саме*» (Софокл), «*Найвеличніша з чеснот оратора не тільки сказати те що треба, але й не сказати того, що не треба*» (Цицерон).

З погляду творчого розвитку дослідники виділяють кілька типів риторичної особистості: *лжеритор* (неможливо слухати); *наслідувальний тип* (копіює мовленнєву поведінку інших); *творчий тип* (розвинене продуктивне мислення, оригінальне образне мовлення, володіє різними стратегіями й тактиками красномовства, здатний уникати конфліктних ситуацій зі слухачами, відповідальний за власну комунікативну діяльність) [4]. Зважаючи на особливості спілкування, психологи виокремлюють дев'ять категорій співрозмовників: *безглузда людина* (нетерпляча, збуджена), *статечна людина* (доброзичлива і спокійна під час розмови), *всезнайко* (на все має «свою» думку), *балакун* (не вміє вислуховувати інших), *боягуз* (відмовчується, має занижену самооцінку), *непрístupна людина* (справляє враження зверхнього ставлення до людей), *незацікавлена людина* (безцеремонно демонструє свою байдужість), «*велике цабе*» (не терпить критики), «*чомучка*» (схильні до розпитування). Ця класифікація допомагає розпізнавати особливості співрозмовників і використовувати їх для кращого порозуміння, налагодження контактів і досягнення успішного спілкування [3, с. 342-343].

У сучасному діловому світі дотримання основних правил ділового спілкування та знання психології міжособистісних стосунків є запорукою добрих стосунків в колективі, тому кожній людині варто враховувати такі чинники як зовнішній вигляд, тактика та етика ділового спілкування, певні моральні цінності, які формують поняття іміджу (образу, престижу, репутації) – враження, яке особистість справляє на інших. Особистість, яка володіє риторичною компетентністю, здатна створити позитивну атмосферу в колективі, яка сприяє продуктивній співпраці, адже успіх колективу значною мірою залежить від мікроклімату в ньому [2, с. 199]. Тому, безперечно, необхідно формувати риторичну компетентність у фахівців, які застосовуватимуть відповідні навички у виконанні професійних обов'язків, зокрема, це значною мірою стосується майбутніх психологів.

Отже, визначення та вивчення психологічних аспектів ораторського мистецтва на заняттях з риторики у ВНЗ є надзвичайно важливою умовою для формування риторичної компетентності. Врахування психологічних чинників риторики у спілкуванні налаштовують на прихильність співрозмовників, дають можливість знаходити контакт з аудиторією, вливати та переконувати слухачів,

розпізнавати особливості співрозмовників, досягати порозуміння й ефективного спілкування та створювати позитивну атмосферу.

ЛІТЕРАТУРА.

1. Залюбівська О. Б. Педагогічні засади формування риторичної культури особистості // Вісник Вінницького політехнічного інституту, 2007. – № 6 С. 126-132.
2. Конівіцька Т. Я. Формування риторичної компетентності як невід’ємний аспект професійної реалізації фахівця / Т.Я. Конівіцька // Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 15 лютого 2018 року). – Кривий Ріг, 2018. – С. 197-200.
3. Куньч З. Риторика : підручник / Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. – 496 с.
4. Кучерук О. А. Формування риторичної компетентності старшокласників у процесі українськомовної освіти // Українська мова і література в школах України. – 2016. – №1. – С. 9–14. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/20793/>
5. Онуфрієнко Г. С. Мовна комунікація в умовах сучасної освітньої парадигми [Електронний ресурс] / Г. С. Онуфрієнко. – Режим доступу : <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=17853&chapter=1>

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КАР’ЄРНОЇ КРИЗИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ Куций О.А.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
доцент кафедри практичної психології та педагогіки,
кандидат психологічних наук, доцент

Основною причиною кар’єрної кризи працівника є його перебування на певному етапі кар’єри, що може бути пов’язано з віковими кризами [1], адаптацією [2; 3;], втомою [2]. Кожний етап має свої характерні особливості, про що вказувалось раніше. Усвідомлення людиною власного життєвого і професійного шляху, конфлікти, а особливо внутрішньоособистісні, є тими чинниками, що формують схильність до дауншифтингу. Розуміння ж цих стадій, їхніх особливостей створює передумови для підтримання високого рівня трудової мотивації.

I. Дахно [1] вказує, що психологи вирізняють три групи професійних криз:

1. Професійне вигорання (пов’язано не стільки з кар’єрою як з професією).
2. Криза досягнення (криза побудови кар’єри, коли працівнику здається, що він досягнув певного рівня, але наступні вершини він підкорити вже не може, оскільки перебуває на кар’єрному плато).

III. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ.

Баклицька О.П. АГРЕСИВНІСЬ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ.....	98
Voloshyna N. V. MEANING OF LIFE IN H. SKOVORODA'S PHILOSOPHICAL DOCTRINE.....	100
Конівіцька Т. Я. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ВНЗ.....	102
Куций О.А. ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КАР'ЄРНОЇ КРИЗИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ.....	104
Литвин А. В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДСНС.....	109
Повстин О.В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	112
Руденко Л. А. ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ.....	113
Федюк Г.З. ДО ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ.....	116